УДК 811.111-115

Богайчук О. С.,
асистент кафедри перекладу та філології
Університету Короля Данила

АНАЛІЗ ЛЕКСЕМИ «JUSTICE» В ЇЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Анотація. У статті проаналізовано розвиток дослідження семантики, зокрема лексем англійської мови в їх лексико-семантичну аспекті. Наведено визначення лексико-семантичного поля, його властивості, основні характеристики. Досліджено дефініції лексеми «justice» на основі англійських лексико-графічних джерел. Виокремлено компонентні складники лексеми «justice» в англійській мові. Наведено приклади вживання цієї лексеми в кожному її компоненті, а також їх синонімічні та антонімічні ряди. Визначено методи дослідження структури лексико-семантичного поля. Установлено домінантні й периферійні зв'язки її компонентів. Побудовано лексико-семантичне поле лексеми «justice».

Ключові слова: справедливість, компонентний аналіз, лексико-семантичне поле.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлюється в необхідності досліджень англійської мови, зокрема її лексем у лексико-семантичному аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження семантичного поля лексем виникали поступово. Вони беруть свій початок із кінця XIX – початку XX століть. Формулювання цих ідей і принципів ми знаходимо в працях В.В Левицького, М.М. Покровського, Н.Я. Ключки, В. Порціга, О. Духачека, Р. Хоберга, І.М. Кобозєва та ін.

У книзі «Семасиология» В.В. Левицького велика увага приділяється викладу методів дослідження лексичного складу мови – структурних, психолінгвістичних, квантитативних, порівняльно-історичного, а також методів, що використовуються в когнітивній лінгвістиці. Мікросистема лексико-семантичного поля має характерні ознаки так званої «польової структури», ця мікросистема включає слово-домінанту, ядерну й периферійну зони [1, с. 201].

У сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле – це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину в тлумаченні, ядерно-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу [2, с. 78].

Головними властивостями лексико-семантичного поля (далі – ЛСП), на думку І. Кобозєвої, є: 1) наявність семантичних відношень між складниками; 2) системний характер цих відношень; 3) взаємна залежність і взаємна детермінованість лексичних одиниць; 4) відносна автономність поля; 5) безперервність позначення в смисловому просторі; 6) взаємозв'язок полів у лексичній системі. ЛСП має центр і периферію. До центру входять найуживаніші слова з яскравим інтегральним значенням, периферія характеризується значно меншою частотністю вживання, стилістичною забарвленістю значення [3, с. 99].

Мета статті – проаналізувати компонентний аналіз лексеми «justice» та побудувати її лексико-семантичне поле. Об'єкт дослідження – лексема «JUSTICE» й отримані з тлумачних словників дефініції. Предмет дослідження – семантика та функціонування компонентів лексико-семантичного поля «JUSTICE». Завдання дослідження полягає у визначенні моделі сполучуваності лексеми «JUSTICE»; моделюванні лексико-семантичного поля лексеми «JUSTICE», з'ясуванні його складників і структури; визначенні поняття лексико-семантичного поля як засобу актуалізації концепту; аналізі лексем, які входять до складу лексико-семантичного поля «JUCTICE» в англійській мові.

Виклад основного матеріалу. Отже, лексико-семантичні поля характеризуються зв'язком слів або їх окремих значень, системним характером цих зв'язків, що забезпечує безперервність смислового простору. Кожне поле – це своєрідна мозаїка слів, де кожне окреме слово має певне місце в лексико-семантичному просторі. Ця мозаїка не збігається в різних мовах, бо кожна мова по-своєму членує об'єктивний світ. Національна специфіка лексико-семантичних полів виявляється в кількості наявних у полі слів і в характері опозиції між компонентами поля [4, с. 109].

У структурі лексико-семантичного поля лінгвісти виділяють такі частини:

1) ядро поля, що представлене родовою семою – компонентом, навколо якого розгортається поле. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми;

2) центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, загальне з ядром і між собою значення;

3) периферія поля складається з одиниць, що є найвіддаленішими за своїм значенням від ядра. Вони деталізують і конкретизують основне значення поля. Зазвичай периферійні елементи перебувають у зв'язку з іншими семантичними полями, утворюючи при цьому лексико-семантичну цільність мовної системи;

4) фрагменти поля є вертикальною ядерною й центро-периферійною структурою, яка за своєю семантикою утворює окрему гіпер-гіпонімічну структуру різнотипного складу [5, с. 59].

Отже, лексико-семантичне поле складається з ядра, ядерної та периферійної зони. Поле має певні властивості й розвивається в двох напрямах, може мати синонімію чи антонімію в межах своєї структури серед лексем на позначення лексико-семантичного поля.

Лексема, яка досліджується в статті, є багатозначною в англійській мові, використовується як у сфері стосунків між людьми, так і в юридичній галузі чи судовій структурі.

Термін «JUSTICE» походить від лат. слова «*iustus*», в англійській мові з'явився як «*justice*» (1100–1200) в значенні 'administration of the law' – *адміністрування закону*.

Розглянемо дефініції лексеми «JUSTICE» в лексикографічних джерелах.

The Longman Dictionary of Contemporary English фіксує такі значення слова «JUSTICE»:

1. SYSTEM OF JUDGEMENT – the system by which people are judged in courts of law and criminals are punished (в українській мові цьому значенню здебільшого відповідає лексема «*правосуддя*», або «*юстиція*», e.g. Ministry of Justice of Georgia – Міністерство юстиції Грузії). Examples:

• **the criminal justice system** – система кримінального правосуддя;

• **The killers will be brought to justice** (= caught and punished) – переклад цього речення може звучати так: Убивці будуть притягнуті до відповідальності (= схоплені та покарані).

• **Acts of terrorism must not escape justice** – Акти тероризму не повинні уникати правосуддя.

→ **miscarriage of justice** – подана фраза в юридичній літературі має значення «*помилка правосуддя*», хоча слово «miscarriage» в медичній термінології має зовсім інше значення – «*передчасні пологи*».

Синонімами до лексеми «justice» в значенні «system of judgment» подаються фрази – *judicial proceedings*, *administration of the law.*

2. FAIRNESS – fairness in the way people are treated (в українській мові цьому значенню відповідають слова «*справедливість, чесність*». Синонімами до лексеми «JUSTICE» в значені «fairness» подаються такі слова: *justness, fair play, fair-mindedness, equity, equitableness, even-handedness, egalitarianism, impartiality, impartialness, lack of bias, objectivity, neutrality, disinterestedness, lack of prejudice, open-mindedness, non-partisanship.*

Антонімом до цього значення є «*injustice*» (*несправедливість*).

Цікаво, що до першого значення лексеми «JUSTICE» (system of judgment) слово «injustice» як антонім перекладатиметься як «*відмова у правосудді*». Examples:

• Children have a strong sense of justice – *Діти мають сильне відчуття справедливості.*

• His people came to him demanding justice – *Його люди прийшли до нього, вимагаючи справедливості.*

→ **poetic justice –** *ідеальна справедливість*.

3. BEING RIGHT – the quality of being right and deserving fair treatment (еквівалентами цього значення в українській мові є слова «*законність, правильність*»).

Синонімам до поданого значення відповідають лексеми: ***validity****, justification, soundness, well-foundedness, legitimacy, legitimateness, reasonableness.*

No one doubts the justice of the cause – *Ніхто не сумнівається в законності цього судового процесу.*

You stand up for professional values, fair play and justice during a controversy – *Ви відстоюєте професійні цінності, справедливу гру та законність під час протистояння.*

This is not justice or fair criticism – it is hypocrisy and double standard – *Це неправильна й несправедлива критика – це лицемірство й подвійні стандарти.*

4. JUDGE (also Justice).

a) American English: *a judge in a law court* – в американській англійській – *суддя в суді;*

b) British English: *the title of a judge in the High Court* – в британській англійській – *титул судді в Високий суді правосуддя, який входить до Верховного суду;*

• *No one should deny the chief justice's right under any circumstances to ensure the independence of the judiciary.*

• *The justices refused to grant bail on the basis suggested, and Mr Stevens was remanded in custody.*

Examples from the Corpus: • *Many people no longer have confidence in the criminal justice system.* • *Some critics might favour the pragmatic solution of convicting both, to ensure that the guilty party does not escape justice.* • *Public protests demanding justice in the Gongadze case have mostly fizzled out, partly thanks to police harassment of demonstrators* [6; 7].

Структура лексико-семантичного поля досліджується методами компонентного аналізу й синтезу. Саме тому проведений компонентний аналіз значення лексеми «JUSTICE» шляхом використання тлумачень з 5 англомовних словників (The Collins Cobuild English Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, The American Heritage Dictionary of the English Language, Macmillan Dictionary, Oxford Living Dictionary).

Таблиця

Компонентний аналіз значення лексеми «JUSTICE»

	The Collins Cobuild English Dictionary	Longman Dictionary of Contemporary English	The American Heritage Dictionary of the English Language	Macmillan Dictionary	Oxford Living Dictionary
system of judgement	+	+	+	+	+
fairness	+	+	+		+
validity		+	+	+	+
judge	+		+		

Очевидно, що компонентами лексеми «JUSTICE» є **system of judgement**, **fairness, validity, judge.** Компонентний аналіз лексеми «JUSTICE» показав, що домінантним у структурі лексичного значення можна вважати компонент «system of judgement», оскільки він зареєстрований у всіх п'яти дефініціях.

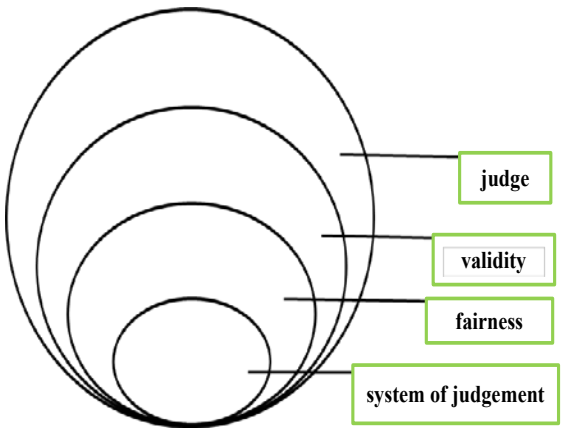

Рис. Структура лексико-семантичного поля лексеми «JUSTICE»

Висновки. Отже, у центрі ЛСП «JUSTICE» знаходиться компонент «system of judgement», на периферії 1 ряду – лексема «fairness», оскільки її знаходимо в 4 дефініціях на периферії другого ряду «validity», на основі збігу трьох словникових дефініцій, а периферію третього ряду становить лексема «judge», оскільки цей компонент збігається тільки у двох лексикографічних джерелах.

Перспективи подальшого дослідження. У статті показано основні аспекти побудови лексико-семантичного поля «JUSTICE». Проте аналіз порушеної тематики, вивчення спеціальної наукової літератури свідчать, що окремі питання дослідження ще ґрунтовно не висвітлені. До таких недостатньо розроблених тем можна зарахувати насамперед фразеологічне ЛСП «JUSTICE». Подальше розроблення цих питань дасть можливість для глибшого й усебічного лексико-семантичного аналізу лексичної одиниці.

Література:

1. Левицький В.В. Семасиология. В.: Нова книга, 2006. С. 512.
2. Багмут І.В. Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові (склад, структура, парадигматика): дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2007. С. 231.
3. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика: учебник. Москва: Эдиториал, 2000. С. 352.
4. Долгих Н.Г. Теория семантического поля на современном этапе развития семасиологии. *Научные доклады ВШ. Серия «Филологические науки».* 1973. № 1. С. 89–99.
5. Эденхофер Т.В. Принципы эргологической этимологии и теория поля в концепции Й. Трира: дисс. … канд. филол. наук. Москва, 2005. С. 205.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: www.ldoceonline.com/dictionary.
7. Oxford Living Dictionary. URL: https:/en.oxforddictionaries.com.

Богайчук О. С. Анализ лексемы «justice» в ее лексико-семантическим аспекте

Аннотация. В статье проанализировано развитие исследований семантики, в частности лексем английского языка в их лексико-семантическом аспекте. Приведены определения лексико-семантического поля, его свойства, основные характеристики. Исследована дефиниция лексемы «justice» на основе английских лексико-графических источников. Выделены компонентные составляющие лексемы «justice» в английском языке. Приведены примеры применения данной лексемы в каждом ее компоненте, а также их синонимичные и антонимические ряды. Определены методы исследования структуры лексико-семантического поля. Установлены доминантные и периферийные связи ее компонентов. Построено лексико-семантическое поле лексемы «justice».

Ключевые слова: справедливость, компонентный анализ, лексико-семантическое поле.

Bohaichuk O. Analysis of the lexeme “justice” in its lexico-semantic aspects

Summary. The article analyzes the development of semantic researches, particularly semantic researches of the lexemes of English language in their lexical-semantic aspect. It describes the methods of studying the lexical composition of the language-structural, psycholinguistic, quantitative, comparative-historical, as well as methods used in cognitive linguistics and focuses the attention on the structural method of researches. The definition of lexical-semantic field, its properties, main characteristics and its parts of structure was given. There was described the etymology of the lexeme “justice”. It was reseached the definitions of the lexeme “justice”, based on English lexical-graphic sources such as: Collins Cobuild English Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, American Heritage Dictionary of English Language, Macmillan Dictionary, Oxford Living Dictionary. The article shows the component analysis of the lexeme “justice”. It was distinguished the components of the lexeme “justice” in English, such as: system of judgement, fairness, validity, judge. Examples of their usage in each of its components, as well as their synonyms and antonyms, were given. The methods of studying the structure of the lexical-semantic field were determined. Dominant and peripheral connections of its components were established. It was constructed a lexical-semantic field of lexeme “justice”.

Key words: justice, component analysis, lexical-semantic field.